

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT

Drejtoria e Arsimit Parauniversitar

101/.....Prot.
14

Tiranë, më 30.12.2013

MIRATOHET

MINISTRI

LINDITA NIKOLLA

PROGRAMET E ARSIMIT BAZË

(Për klasat e shansit të dytë)

LËNDA: AFTËSIM TEKNOLOGJIK

KLASA II-V

Tiranë

Dhjetor 2013

I. SYNIMET E LËNDËS

Në fund të ciklit fillor (klasat II-V) lënda “Aftësim teknologjik” synon:

- Pajisjen e nxënësve me aftësi për kryerjen e vetëshërbimeve dhe të punëve të ndryshme që realizohen në mjedisin e tyre të afërt.
- Formimin e nxënësve me aftësitë elementare për punë, shprehitë praktike për përdorimin e veglave dhe instrumenteve të thjeshta të punës në shërbim të edukimit të tyre politeknik.
- Edukimin e dashurisë për çdo lloj profesioni, nxitjen dhe përforsimin e imagjinatës krijuese të nxënësve.

Aftësitë që fitojnë nxënësit

Tri janë kategoritë kryesore të aftësive që synohet të fitojnë nxënësit në këtë lëndë:

Aftësitë njohëse: Përcaktimi i problemeve dhe nevojave njerëzore, vëzhgimi, mbledhja e të dhënave, interpretimi i të dhënave të mbledhura, specifikimi i kërkesave që duhet të përmbushë produkti, zgjidhje e problemeve që lidhen me skicimin e produktit, shqyrtimi dhe vlerësimi i zgjidhjes, krahasimi, dallimi, analiza sipas kritereve, vendimmarrja.

Aftësitë praktike: Matja, markimi, prerja dhënia e formave, bashkimi dhe montimi, ndërtimi dhe përfundimi; organizimi i zinxhirit të veprimtarive në një sekuencë logjike.

Aftësitë komunikuese: Formulimi i ideve gjatë fazës së skicimit dhe në fazën e paraqitjes së produktit përfundimtar; përgatitja e skicave, diagrameve, modeleve dhe fotografive, si dhe skicat dhe grafikët me anën e kompjuterit.

II. LINJAT E PROGRAMIT

Programi i Aftësimi Teknologjik, për klasat e Shansit të Dytë, arsimit fillor është i organizuar në bazë të 4 linjave të cilat zbërthehen si më poshtë:

1. Njeriu dhe shoqëria në teknologji;

2. Teknologjia e materialeve dhe proceseve;
3. Strukturat, mekanizmat, forcat dhe energjia;
4. Teknologjia e informacionit dhe komunikimi.

III. METODOLOGJIA E ZBATIMIT TË PROGRAMIT

Programi është konceptuar në tërësi. Në të jepet sasia orientuese e orëve dhe çështjet kryesore që do të trajtohen. Numri i orëve në njësi të veçanta mësimore planifikohet nga mësuesi ashtu si ai e sheh të arsyeshme në përputhje me kushtet e shkollës dhe të nxënësve të tij, por është kusht që të respektohet në total numri i orëve të planifikuara për secilën nga linjat mësimore të përcaktuara në këtë program.

Programi ruan deri diku përmbajtjen e mëparshme por, gjithashtu, synon të shmangë mbingarkesën dhe të ulë nivelin e vështirësive në disa linja, si dhe të realizojë një organizim dhe një shpërndarje më të mirë të orëve sipas linjave. Punët praktike të shoqërohen me vizatime teknike të thjeshta dhe në të paraqitet radha e proceseve teknologjike që ndiqet për prodhimin e objekteve.

Programi është ndërtuar në mënyrë të tillë që për çdo lloj pune nxënësit të marrin njohuritë e para praktike dhe teorike për punimin e objekteve, të mjeteve mësimore dhe të lodrave të thjeshta.

IV. METODAT E MËSIMDHËNIES

Për realizimin e përmbajtjes së lëndës mësuesi duhet të përdorë metoda të larmishme. Metodat i referohen karakterit praktik të lëndës. Të mbahet parasysh që në çdo orë mësimi vëmendja kryesore dhe *koha t'i lihet punës së nxënësve*. Pra, teoria shërben vetëm për ta përgatitur nxënësin për të kryer punë të ndryshme.

Programi realizohet përmes metodave që nxisin veprimtarinë e punës të zbërthyer e të gërshetuara, duke marrë për bazë kohën më të përshtatshme për realizimin e çdo objekti që duhet kryer si dhe njohuritë praktike e teorike që ka marrë nxënësi në orët e mëparshme. Mësuesi mund të zgjedhë atë që ai e gjykon më të përshtatshme për nxënësin dhe që realizon të gjitha kërkesat mësimore dhe edukative.

Gjatë zhvillimit të lëndës duhet të respektohen *parimet dhe rregullat didaktike* që përdoren në mësimet e të gjitha lëndëve të tjera. Të përdoren metoda dhe forma të ndryshme pune: biseda, shoqëruar me përgatitjen analitike të objekteve konkrete, paraqitja e mjeteve për kryerjen teknike të punës me vegla dhe ushtrime të shumta për të përvetësuar mënyrat e reja të punës.

Në fillim të mësimit, nxënësve t'u tregohet *qëllimi konkret i punës*. Për këtë, mësuesi u tregon nxënësve se çfarë objekti do të punohet, përse do të shërbejë ai, çfarë aftësish e shprehish do të fitojnë ata duke punuar këtë objekt. Nxënësve u tregohet objekti i gatshëm, pastaj i zbërthyer në pjesë dhe mënyrat e punimit. Vetë nxënësit mësohen dalëngadalë të kuptojnë paraqitjen grafike të objektit dhe të lexojnë skica të thjeshta të objektit që punohet.

Për të zhvilluar te nxënësit aftësi logjike për të punuar, të nxiten që të mendojnë dhe të arsyetojnë duke organizuar edhe diskutime në grup për mënyrat e punimit të objektit, *çfarë materialesh dhe veglash nevojiten për punën*, në ç'sasi, pse duhet vepruar kështu.

Vëmendja të përqendrohet edhe te shpjegimi për disa gabime që mund të bëjnë gjatë punës. Në rastin e demonstrimit të mbajtjes së trupit gjatë punës, mënyrat e përdorimit të mjeteve dhe të veglave të punës, është mirë të përdoren edhe *mjete demonstruese* në klasë. Për t'u siguruar nëse nxënësit i kanë kuptuar mirë veprimet e punës, ngrihet ndonjë nxënës që të tregojë si do t'i kryejë ato. Në këtë rast, mësuesi vë në dukje veprimet e mira të nxënësit, qorton gabimet e mundshme në përdorimin e veglave dhe i udhëzon fëmijët për fillimin e punës.

Rëndësi të madhe ka zhvillimi te nxënësit i elementeve të shprehive të konstruktimit, zhvillimi i përfytyrimeve të hapësirës etj. Të ushtrohen ata sistematikisht që të bëjnë matje të thjeshta, të verifikojnë përpjesëtimet, të studiojnë vendosjen reciproke të pjesëve të ndryshme të objektit që punohet.

Për të edukuar te nxënësit shprehitë e një pune të kulturuar, për të ngulitur te ta ndjenjën e përpikërisë, të rregullit e të higjienës vetjake, rëndësi ka përgatitja dhe *rregulli në vendin e punës*. Për çdo mjet pune dhe material, gjatë gjithë kohës së punës, caktohet vendi përkatës, si është vepruar që në klasat paraardhëse, në tavolinë ose në bankë.

Gjatë punës së pavarur mësuesi ndihmon, duke kontrolluar me kujdes veprimtarinë e çdo nxënësi, kërkon që ata të zbatojnë saktë udhëzimet e tij, të mbajnë trupin drejt gjatë punës, të përdorin drejt mjetet, të mbajnë pastër vendin e punës etj. Rëndësi ka dhe organizimi i punës me grupe.

Puna me grupe mund të organizohet, në punimin e objekteve të zbulimit për festa, modelime, ndërtime të ndryshme shumëplanëshe, makete etj. Gjatë kësaj pune realizohet ndarja e punës ndërmjet nxënësve dhe ata bashkëpunojnë me njëri-tjetrin, duke kryer punët që u ngarkohen dhe duke mbajtur përgjegjësi për punën e kryer.

Një nga shqetësimet e para të mësuesit është *organizimi i klasës*. Për një orë mësimi të kihet parasysh disa faktorë:

- hapësira në klasë ku do të zhvillohet veprimtaria;
- sigurimi i materialeve;
- madhësia e klasës;
- numri i nxënësve që kërkojnë hapësirë pune.

Ka rëndësi që çdo nxënës të ketë hapësirën e nevojshme për punë. Nëse fëmijët marrin pjesë në një krijim të madh, krijohet hapësirë e nevojshme për materialet. *Materialet të jenë të dukshme e të gatshme për përdorim nga fëmijët.*

Për t'i stërvitur nxënësit në kryerjen dhe përvetësimin e disa veprimeve të rëndësishme në punë ose në përdorimin e metodave të punës, mësuesi të vazhdojë të japë herë pas here edhe detyra shtëpie. Në mënyrë të përmblodhur në mësimin e aftësisit teknologjik është e domosdoshme:

- Të respektohen me përpikëri parimet dhe rregullat didaktike;
- Në fillim të mësimin, nxënësve t'u tregohet qëllimi konkret i punës;
- Të zhvillohen tek nxënësit aftësitë logjike për të punuar, duke i nxitur të arsyetojnë gjatë punës;

- Të edukohen fëmijët me shprehitë e një pune të kulturuar, për të ngulitur tek ata ndjenjën e rregullit dhe të higjienës vetjake;
- T'i kushtohet rëndësi organizimit të punës kolektive me nxënësit (bashkëpunimi);
- Për t'ua zgjeruar horizontin politeknik, rëndësi të madhe ka krahasimi i mënyrave të punimit të një objekti në klasë dhe në prodhim;
- Për rritjen e interesit të nxënësve për punë, për zgjerimin dhe thellimin e njohurive dhe të shprehive të fituara, është mirë të organizohen edhe punë jashtë klase;
- Për zhvillimin normal të lëndës, shkolla të ketë një minimum të caktuar pajimesh të nevojshme për realizimin e kërkesave të zbatimit të këtij programi.

UDHËZIME PËR VLERËSIMIN E NXËNËSVE

Programi është ndërtuar në mënyrë të tillë që për çdo lloj pune nxënësit të marrin njohuritë e para praktike dhe teorike për punimin e objekteve, të mjeteve mësimore dhe të lodrave të thjeshta.

Të mbahet parasysh që në çdo orë mësimi vëmendja kryesore dhe koha t'i lihet punës së nxënësve. Pra, teoria shërben vetëm për ta përgatitur nxënësin për të kryer punë të ndryshme. Në vlerësimin e nxënësit, mësuesi mbështetet në atë sa i ka realizuar nxënësi objektivat e temës përkatëse në krijimin e tij. Është e nevojshme që mësuesit të njohin dhe aftësitë e grup-moshës përkatëse për përcaktimin e objektivave të vlerësimit. Vlerësimi bëhet me fjalë e shprehje sintetizuese, duke u mbështetur në punimet e secilit nxënës dhe konkretizohet me vendosjen e notës.

PROGRAMI I KLASËS SË DYTË (30 orë)

Plani sintetik

Gjithsej	30 orë
Kurrikula zyrtare	25 orë
Kurrikula në dispozicion të mësuesit	5 orë

Plani analitik

Kapitulli Linja, N/linja	Nënlinjat	Objektivat
I. Njeriu dhe shoqëria në teknologji	Vetëshërbimi 4 orë	Nxënësi duhet të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> ▪ të tregojë disa nga treguesit e higjenës vetjake; ▪ të ndjekë rregulla të caktuara për higjenën vetjake; ▪ të përdorë mjete të thjeshta të nevojshme për higjenën dhe vetëshërbimin.
	Artizanati tradicional 6 orë	Nxënësi duhet të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none"> ▪ të dallojë disa veçori të thjeshta të punës me objekte të ndryshme; ▪ të realizojë një objekt të thjeshtë mbi bazën e një modeli; ▪ të punojnë objekte zbukurimi duke u mbështetur në traditën e zonës.
II. Teknologjia e materialeve dhe proceseve	Punë me letër dhe karton 2 orë	Nxënësi duhet të jetë i aftë : <ul style="list-style-type: none"> ▪ të krijojë dosjen e tij me letër dhe karton; ▪ të përdorë mjete të thjeshta për vizatim, prerje për ngjitje etj.
	Punë me argjil, plastelinë dhe lëndë të tjera 5 orë	Nxënësi duhet të jetë i aftë : <ul style="list-style-type: none"> ▪ të ndërtojë trupa të thjeshta gjeometrikë nga jeta e përditshme, duke përdorur formën, linjën etj.
III. Strukturat,	Modelime dhe	Nxënësi duhet të jetë i aftë :

mekanizmat, forcat dhe energjia	ndërtime 5 orë	<ul style="list-style-type: none"> ▪ të ndërtojë modele të ndryshme ; ▪ të bëjë një maket shtëpie ; ▪ të rendisë hapat konkretë për ndërtimin e modelit
IV. Teknologjia e informacionit dhe komunikimi	Komunikimi joverbal 8 orë	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të ideojë së bashku me të tjerët në grup një poster me tematikë nga mjedisi ; ▪ të përgatisë mjete të thjeshta për orën e matematikës.

PROGRAMI I KLASËS SË TRETË (30 orë)

Plani sintetik

Gjithsej	30 orë
Kurrikula zyrtare	25 orë
Kurrikula në dispozicion të mësuesit	5 orë

Plani analitik

Kapitulli Linja	Objektivat
Njeriu dhe shoqëria Në teknologji 8 orë	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përgatisë gjëra të thjeshta nga fusha e artizanatit; ▪ të skicojë dhe të përgatisë modele të thjeshta veshjesh; ▪ të dallojë disa nga rreziqet e rrugës; ▪ të përmendë disa nga rrugët për parandalimin e tyre.

<p>Teknologjia e materialeve dhe proceseve</p> <p>8 orë</p>	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përmendë disa nga vetitë e sendeve; ▪ të ndjekë radhën e punës për përgatitjen e një objekti; ▪ të përgatisë objekte të thjeshta me letër, karton dhe plastelinë; ▪ të modelojë trupa të ndryshëm me letër, karton dhe plastelinë.
<p>Strukturat</p> <p>5 orë</p>	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të dallojë strukturat mbajtëse të një objekti të thjeshtë; ▪ të ndërtojë konstruksione të thjeshta; ▪ të dallojë vetitë e lëndëve të ndryshme që janë mbajtur parasysht në ndërtimin e objekteve konkrete.
<p>Teknologjia e Informacionit dhe e Komunikimit</p> <p>4 orë</p>	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të dallojë instrumente të thjeshta të matjes ▪ të kryejë matje të thjeshta duke përdorur instrumente të ndryshme; ▪ të krijojë ngjyra të reja përmes kombinimit të ngjyrave të caktuara; ▪ të tregojë që objekte të ndryshme krijohen përmes kombinimit të lëndëve të ndryshme; ▪ të krijojë mesazhe të thjeshta përmes simboleve të ndryshme.

PROGRAMI I KLASËS SË KATËRT (30 orë)

Plani sintetik

Gjithsej	30 orë
Kurrikula zyrtare	25 orë
Kurrikula në dispozicion të mësuesit	5 orë

Plani analitik

Kapitulli Linja,	Objektivat e kapitullit
I. Teknologjia e materialeve dhe e proceseve 6 orë	Nxënësi duhet të jetë i aftë: <ul style="list-style-type: none">▪ të përshkruajë materialet kryesore që duhen për prodhimin e letrës▪ të tregojë hapat kryesore të prodhimit të letrës▪ të përgatitë leter me material te ricikluar▪ të përgatitë kartoline me leter te ricikluar▪ të tregojë rrugën e kthimit të fijeve të leshit në veshje.▪ të tregojë teknikat e endjes dhe tezgjahun▪ të përgatitë produkte te thjeshta te endura me materiale të ndryshme

<p>II. Strukturat,</p> <p>Mekanizmat</p> <p>Forca, energjia</p> <p>6 orë</p>	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të tregojë funksionet e biçikletës; ▪ të përshkruajë pjesët kryesore të saj dhe lidhjen ndërmjet tyre; ▪ të përmendë disa nga rregullat e sigurisë rrugore që lidhen me përdorimin e biçikletës; ▪ të tregojë disa nga sinjalet që duhet të dijë një përdorues biçiklete; ▪ të ndërtojë modele të thjeshta në forma të ndryshme sipas hapave të caktuar; ▪ të përgatitë objekte të thjeshta me plastelinë ▪ të flasë për rëndësinë e shpikjeve të mëparshme për shpikjet dhe jetën e sotme; ▪ të hartojë planin e një pjese të lagjes; ▪ të modelojë pjese të lagjes, të qytetit.
<p>III. Teknologjia e informacionit dhe e komunikimit</p> <p>6 orë</p>	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përgatitë postera ose reklama të ndryshme në varësi të tematikave të lëndëve të tjera; ▪ të përgatitë mjete ndihmëse për lëndën e matematikës;
<p>IV. Njeriu dhe shoqëria në teknologji</p> <p>7 orë</p>	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. të modelojë maketin e një shtëpie banimi 2. të modelojë mjedisin e brendshëm të një shtëpie; 3. të modelojë maketin e lagjes ose mjedisit ku jeton;

PROGRAMI I KLASËS SË PESTË (30 orë)

Plani sintetik

Gjithsej	30 orë
Kurrikula zyrtare	25 orë
Kurrikula në dispozicion të mësuesit	5 orë

Plani analitik

Linjat	Objektivat për linjat
I. Njeriu dhe shoqëria në teknologji 6 orë	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none">• të përshkruajë rolin e njeriut në shndërrimin e mjedisit, nëpërmjet futjes së teknologjive bashkëkohore në dobi të tij;• të përshkruajë disa nga veprimet që ju bëni në jetën e përditshme dhe disa prej objekteve që lidhen me to, për shembull;• të përshkruajë rrugën që ndjek uji për të arritur deri në shtëpitë tona dhe pastrimi i tij;• të përshkruajë rrugën për prodhimin e sapunit;• të tregojë përse shërbejnë pasta dhe furça e dhëmbëve;• të përshkruajë disa nga produktet me të cilat ushqehet në jetën e përditshme (buka, qumështi etj.);• të tregojë mënyrën e përfimit të bukës dhe të realizojë vetë bërjen e saj;• të tregojë rrugën e përfimit të qumështit dhe të nënprodukteve të tij;• të tregojë prejardhjen e ushqimeve të ndryshme;

	<ul style="list-style-type: none"> të klasifikojë produktet në bazë të përbërjes së tyre ushqimore.
II. Teknologjia e informacionit dhe komunikimit 8 orë	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> të dallojë tiparet e objekteve të ndryshme si: forma, gjatësia, gjerësia, lartësia, lloji i materialit dhe mjetet matëse të thjeshta për skicimin e tij; të përcaktojë për qëllime praktike disa nga të dhënat që lidhen me tiparet e objektit; të paraqisë në letër trupa të thjeshtë gjeometrikë; të ndërtojë me letër ose me karton trupa të thjeshtë gjeometrikë.
III. Teknologjia e materialeve dhe proceseve 7 orë	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> Të përshkruajë disa objektet që ndodhen në mjedisin ku jetoni (shtëpi, shkollë, dyqane etj.); Të dallojë lëndën me të cilën ato janë ndërtuar; Të flasë për rëndësinë praktike të lëndës së drurit ose të nënprodukteve të tij për jetën e përditshme të njeriut; Të përmendë disa nga materialet që e zëvendësojnë atë në prodhimin e orendive shtëpiake ose në shkollë; Të përmendë disa nga veglat e përpunimit të drurit dhe të përshkruani mënyrën e përdorimit të tyre praktik; Të dallojë disa nga objektet prej metali që përdoren në jetën e përditshme dhe të përshkruani disa nga karakteristikat e tyre kryesore.

<p>Strukturat,</p> <p>Mekanizmat</p> <p>Forca, Energjia</p> <p>4 orë</p>	<p>Nxënësi duhet të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të dallojë dhe të përshkruajë me fjalët e tij, disa nga veglat, pajisjet dhe makineritë që marrin pjesë në ndërtimin e objekteve të jetës së përditshme; • Të dallojë dhe të përshkruajë me fjalët e tij materialet që marrin pjesë në ndërtimin e objekteve të mëdha; • Të dallojë dhe të përshkruajë disa nga veglat e thjeshta që përdoren në jetën e përditshme; • Të përshkruajë si punojnë këto vegla; • Të bëjë vetë skica të thjeshta të ndërtimit të disa prej objekteve me të cilat është në kontakt.
--	--